

פרשת תרומה תשפ"א סדר הפרשיות

לעי"נ פרומיט בת גרשון ע"ה (ו' אדר)
לעי"נ ר' צמח בן שמואל אברהם ז"ל (י"ב אדר)

שמות פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי: (ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֵם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: (ד) וּתְכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: (ה) וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעֵצֵי שֵׁטִים: (ו) שָׁמֶן לְמָאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֶת הַסָּמִים: (ז) אֲבָנֵי שֹהַם וְאֲבָנֵי מְלֵאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן: (ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: (ט) כָּכֵל אֲשֶׁר אֲנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֶת תְּבִנְתָּהּ הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנְתָּהּ כָּל כְּלָיו וְכֹן תַּעֲשׂוּ:

רש"י

(ב) ויקחו לי תרומה - לי לשמי: תרומה - הפרשה, יפרישו לי מממונם נדבה: ידבנו לבו - לשון נדבה, והוא לשון רצון טוב, פרישני"ט בלעז [מתנה]: תקחו את תרומתי - אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (שמות לח כו - כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם: (ג) זהב וכסף ונחשת וגוי' - כולם באו בנדבה, איש איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד, ולא מצינו בכל מלאכת המשכן, שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר (שמות לח כו - כז) וכסף פקודי העדה וגוי' בקע לגלגלת וגוי', ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוה לכלי שרת: (ד) ותכלת - צמר צבוע בדם חלזון, וצבעו ירוק: וארגמן - צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן: ושש - הוא פשתן: ועזים - נוצה של עזים, לכך תרגם אונקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום של עזים עזיא: (ה) מאדמים - צבועות היו אדום לאחר עבודן: תחשים - מין חיה, ולא היתה אלא לשעה והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם ססגונא, ששש ומתפאר בגוונין שלו: ועצי שטים - מאין היו להם במדבר, פירש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקודש, שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם, כשיצאו ממצרים: (ו) שמן למאור - שמן זית זך להעלות נר תמיד: בשמים לשמן המשחה - שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן לקדשו, והוצרכו לו בשמים כמו שמפורש בכי תשא (שמות ל כג-כה): ולקטרת הסמים - שהיו מקטירין בכל ערב ובקר, כמו שמפורש בואתה תצוה (שמות ל ז - ח) ולשון קטרת העלאת קיטור ותמרות עשן: (ז) אבני שהם - שתים הוצרכו שם לצורך האפוד האמור בואתה תצוה (שמות כח יב): מלאים - על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא, קרויים אבני מלואים, ומקום המושב קרוי משבצות: לאפוד ולחשן - אבני שהם לאפוד, ואבני המלואים לחשן, וחשן ואפוד מפורשים בואתה תצוה, והם מיני תכשיט: (ח) ועשו לי מקדש - ועשו לשמי בית קדושה: (ט) ככל אשר אני מראה אותך - כאן את תבנית המשכן. המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי מקדש ככל אשר אני מראה אותך: וכן תעשו - לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו, והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו:

רמב"ן שמות פרק כה

(ב) כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם הגרים שבאים להתיחד, וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצום על ידו של משה, וכתר עמהם ברית על כל זה, מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לאלהים כאשר התנה עמהם מתחלה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה (לעיל יט ה), ואמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שם ו), והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכנתו ביניהם. ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל. והנה עקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר (להלן כה כב) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת, על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה, וסמך לארון השלחן והמנורה שהם כלים כמוהו, ויורו על ענין המשכן שבעבורם נעשה. אבל משה הקדים בפרשת ויקהל את המשכן את אהלו ואת מכסהו (להלן לה יא), וכן עשה בצלאל (להלן לו א), לפי שהוא הראוי לקדם במעשה:

פירש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקודש, שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם, כשיצאו ממצרים: (ו) שמן למאור - שמן זית זך להעלות נר תמיד: בשמים לשמן המשחה - שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן לקדשו, והוצרכו לו בשמים כמו שמפורש בכי תשא (שמות ל כג-כה): ולקטרת הסמים - שהיו מקטירין בכל ערב ובקר, כמו שמפורש בואתה תצוה (שמות ל ז - ח) ולשון קטרת העלאת קיטור ותמרות עשן: (ז) אבני שהם - שתים הוצרכו שם לצורך האפוד האמור בואתה תצוה (שמות כח יב): מלאים - על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא, קרויים אבני מלואים, ומקום המושב קרוי משבצות: לאפוד ולחשן - אבני שהם לאפוד, ואבני המלואים לחשן, וחשן ואפוד מפורשים בואתה תצוה, והם מיני תכשיט: (ח) ועשו לי מקדש - ועשו לשמי בית קדושה: (ט) ככל אשר אני מראה אותך - כאן את תבנית המשכן. המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי מקדש ככל אשר אני מראה אותך: וכן תעשו - לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו, והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו:

שמות פרק י"ט

(יז) וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְאֵת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר׃ (יח) וְהָרַס יִנְי עֲשׂוֹן כָּלוּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כְּעֲשׂוֹן הַכַּבֵּשׂוֹן וַיִּחַרְדַּד כָּל הָהָר מְאֹד׃ (יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד מִשָּׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל׃

רש"י

(יז) **לקראת האלהים** - מגיד שהשכינה יצאה לקראתם, כחתן היוצא לקראת כלה, וזהו שנאמר (דברים לג ב) ה' מסיני בא, ולא נאמר לסיני בא: **בתחתית ההר** - לפי פשוטו ברגלי ההר. ומדרשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית: (יח) **עשן כלו** - אין עשן זה שם דבר, שהרי נקוד השי"ן פת"ח, אלא לשון פעל, כמו אמר, שמר, שמע, לכך תרגומו תנן כוליה, ולא תרגם תננא, וכל עשן שבמקרא

נקודים קמ"ץ מפני שהם שם דבר: **הכבשון** - של סיד, יכול ככבשן זה ולא יותר, תלמוד לומר (דברים ד יא) בוער באש עד לב השמים. ומה תלמוד לומר כבשן, לשבר את האוזן, מה שהיא יכולה לשמוע, נותן לבריות סימן הניכר להם. כיוצא בו (הושע יא ז) כאריה ישאג, וכי מי נתן כח בארי, אלא הוא, והכתוב מושלו כאריה, אלא אנו מכנין ומדמין אותו לבריותיו, כדי לשבר את האוזן מה שיכולה לשמוע. וכיוצא בו (יחזקאל מג ב) וקולו כקול מים רבים, וכי מי נתן קול למים, אלא הוא, ואתה מכנה אותו לדמותו לבריותיו, כדי לשבר את האוזן: (יט) **הולך וחזק מאד** - מנהג הדיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קולו מחליש וכוהה, אבל כאן הולך וחזק מאוד. ולמה כך מתחלה, לשבר אזניהם מה שיכולין לשמוע: **משה ידבר** - כשהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל שהרי לא שמעו מפי הגבורה אלא (שמות כ ב) אנכי ולא יהיה לך והקב"ה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע: **יעננו בקול** - יעננו על דבר הקול, כמו (מלכים א' יח כד) אשר יענה באש, על דבר האש להורידו: